

Connected 24/7

*Omgaan met jongeren
in een netwerksamenleving*

Connected 24/7

*Omgaan met jongeren
in een netwerksamenleving*

Colofon

Uitgave:

Netwerkgroep reformatorische jongeren aan het begin van de 21e eeuw,
maart 2012

Deelnemers:

G.J. van Appeldoorn
S.M. de Bruijn
W. Büdgen
W. Fieret
F.A. van Hartingsveldt
B. Kalkman
W.B. Kranendonk
L.D. van Klinken
L.A. Kroon
ds. J. Lohuis
S. Middelkoop
ds. A. Schreuder
C. van Vianen

Omslag: foto RD, Henk Visscher

Deze brochure is te bestellen bij:

Erdee Media Groep
Postbus 670
7300 AR Apeldoorn
hoofdredactie@refdag.nl

Inhoud

Ter inleiding	4
Refojongeren in een netwerksamenleving	6
Hoe communiceer ik met onze jongeren?	14
De taak van opvoeders	20
Het eigene van jongeren in deze tijd	24
Verwerking	31
Wat nu?	46

Ter inleiding

Die jeugd van tegenwoordig. Al generaties lang is dat een veelgehoorde verzuchting. Eigenlijk alleen maar bedoeld om lucht te geven aan een gevoel van onbeholpenheid of machteloosheid. Feitelijk bedoelden ouders en opvoeders dat ze even geen raad wisten met de vragen en het gedrag van jongeren. In de praktijk bleek vaak dat de meeste dingen zich ook weer oplosten. Met het ouder worden gingen de wilde haren er bij jongeren van af en voegden velen zich in het spoor.

Vandaag de dag lijkt de situatie toch wel een slagje anders te zijn. Nog steeds wordt de verzuchting geslaakt: Die jeugd van tegenwoordig. Maar ouders, opvoeders en ambtsdragers voelen zich nu echt verlegen. De altijd bestaande generatiekloof is ernstig verdiept.

Voor een groot deel heeft dat te maken met de snelle veranderingen die zich in onze samenleving voltrekken. Daardoor vallen oude kaders weg, ontwikkelen zich nieuwe patronen en lijken oude beproefde waarheden hun tijd te hebben gehad. Daardoor weten ouderen vaak geen raad meer met het gedrag van jongeren.

In discussies wordt vaak gewezen op de invloed van de nieuwe media. In de bezinning wordt vaak gesteld dat het omgaan met de moderne communicatiemiddelen de sleutel is om te komen bij de oplossing.

Onmiskkenbaar zijn die media van grote invloed. Het is ook goed dat op dit terrein bezinning plaatsheeft. Het is echter de vraag of

de werkelijke vragen niet nog een laag dieper zitten. En als dat zo is, dan moeten die doordacht worden. Opdat ouderen in ieder geval de jongere generatie beter gaan begrijpen.

Een informele netwerkgroep van ambtsdragers, jeugdwerkers, docenten en anderen die vanuit hun werk met jongeren te maken hebben, heeft in de achterliggende tijd nagedacht over deze vragen. Resultaat van deze bezinning vindt u in deze brochure. Hoofdstuk 1 bevat een fundamentele uiteenzetting over de netwerksamenleving en de positie van jongeren daarin. Bij de gesprekken daarover komt al snel de vraag om de hoek welke zaken voor christenen echt onopgeefbaar zijn. De daarop volgende hoofdstukken bevatten meer praktische handreikingen over communicatie met jongeren en de taak van opvoeders. Ook komt aan de orde op welke manier deze aandachtspunten ter sprake kunnen komen in de gesprekken van opvoeders met jongeren. Als u de hoofdstukken 1 tot en met 4 te theoretisch vindt, leest u dan eerst hoofdstuk 5

Het materiaal wordt ter beschikking gesteld om de gedachtevorming binnen de gereformeerde gezindte verder te helpen. Dit biedt niet het finale antwoord, maar reikt wel bouwstenen aan.

HOOFDSTUK 1

Refojongeren in een netwerksamenleving

Sociaal schepsel

De mens is geschapen als een sociaal wezen. Al vóór de zondeval sprak God: ‘Het is niet goed dat de mens alleen zij’ (Gen. 2:18). *Relaties* zijn een scheppingsgegeven.

De relaties van mensen met anderen staan niet op zichzelf, maar zijn onderdeel van een ‘netwerk’, waarin ieder mens zich bevindt.

Dat is te beschrijven in een diagram met drie soorten relaties:

- De mens in verhouding tot God
- De mens in verhouding tot zijn naaste
- De mens in verhouding tot zijn omgeving, tot de schepping

De mens is ook geschapen met een *doel*. De opdracht om de hof van Eden te bouwen en te bewaren dateert eveneens van voor de zondeval (Gen. 2:15), en direct daaraan gekoppeld vraagt God Adam om gehoorzaamheid (Gen. 2:16). De gevraagde activiteiten zijn dus niet alleen gericht op Adam zelf, maar ook op zijn omgeving en op God. Deze cultuuropdracht wordt na de zondeval herhaald, maar dan in het teken van het vervloekte aardrijk (Gen. 3:23, 4:12).

Het doel van God met Zijn schepsel, leert ons Christus in een hoofdsom: ‘Gij zult liefhebben den HEERE uw God met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand, en met geheel uw kracht. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf.’ (Heid. Cat., vr. 4).

Om te kunnen handelen, om actief te zijn, is *kennis* nodig. Adam

kent de dieren (Gen. 2:19), zijn vrouw (Gen. 2:23) en God (Gen. 3:8). Kennis is een onmisbaar ingrediënt voor zinvol en relationeel handelen.

Het kennen en liefhebben van God en de naaste is eis. Maar door de zonde is de mens een doel-misser geworden. Dat doet niets af aan de onveranderlijke eis die God aan hem stelt, aan het recht van de Schepper om door Zijn schepsel erkend te worden. De zeventiende-eeuwse Franse filosoof Blaise Pascal schreef daarover: ‘Er zijn slechts twee soorten mensen die men redelijk kan noemen: zij die God dienen met hun ganse hart omdat zij Hem kennen, en zij die God zoeken met hun ganse hart omdat zij Hem niet kennen.’

Informatie, kennis en wijsheid

In de huidige informatiemaatschappij gaat het steeds meer om het beschikken over de goede informatie. Die behoef je je niet per se eigen gemaakt te hebben. Als je maar weet waar die informatie beschikbaar is. Dat is een verandering ten opzichte van het verleden, toen het erom ging dat je je de kennis eigen had gemaakt. In de informatiemaatschappij wordt het weten losgemaakt van de gebruiker; kennis wordt extern opgeslagen.

Dat leidt ondermeer tot *ahistorisch denken*: meningsvorming is niet langer gekoppeld aan kennis, waarden en normen die vanouds van geslacht op geslacht werden overgedragen. Dit Bijbelse principe (Deut. 6:7) is vervangen door het postmoderne denken. Ieder construeert daarbij zijn eigen kennis, afhankelijk van zijn sociale context en het verwerken van informatie. Bij dit constructivisme is kennis verwerven niet langer het ontdekken van de orde die van buitenaf tot ons komt, maar het zelf scheppen van orde in een chaotische werkelijkheid. Mensen gaan daardoor zin ontlenen aan hun zelf gecreëerde werkelijkheid in plaats van aan dé werkelijkheid.

Het gevolg is dat daarmee kennis wordt losgemaakt van de *relatie*. Zo wordt een belangrijke notie losgelaten van het begrip kennis,

zoals dat in de Bijbel wordt gebruikt. Kennis is daar immers niet zondermeer ‘weten’, het goed in je hoofd hebben, maar heeft ook een relationeel aspect. Weten is een zaak van het hoofd, maar kennis is meer, dat is een activiteit van het hart. God kent de mens (zie bv. Ex. 2:25, 33:12, Deut. 2:7, Ps. 139:1) en omgekeerd mag de mens God kennen (o.a. Joz. 4:24, Ps. 76:3, Jes. 52:7, Hos. 2:19). Deze kennis is in de eerste plaats gevolg van Gods openbaring. Hij láát Zich kennen. H. Bavinck zegt daarvan: de Oneindige, de Onbegrijpelijke laat Zich kennen door een schepsel. Artikel 2 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt dat we God kunnen kennen uit de schepping, maar daarnaast ‘geeft Hij Zichzelf ons nog klaarder en volkomener te kennen door zijn heilig en Goddelijk Woord’.

De Heidelbergse Catechismus noemt in zondag 7 (vr. 21) het geloof een ‘stellig weten of kennis’, maar ook een ‘vast vertrouwen’. Kennis is dus geloofskennis, die behoort tot de vreze des Heeren. Zij draagt een persoonlijk karakter en is gericht op de relatie tussen God en mens. Het kader waarin deze kennis staat, is dat de mens geschapen is naar het beeld van God. Dat beeld bestaat in kennis, gerechtigheid en heiligheid.

Nauw daaraan gerelateerd is de relatie tot de medemens, en de schepping. Het gaat bij deze relaties om drie concentrische cirkels om de mens heen. De binnenste cirkel, de kennis van God, is door de zonde aangetast. Dat heeft gevolgen voor de twee andere, de relatie tot de naaste en de omgeving. Die relaties zijn niet opgeheven, maar wel door de zonde door en door bedorven. Dat uit zich niet alleen in ongehoorzaamheid tegen God, maar ook in het haten van de naaste (Heid. Cat., vr. 5) en het zuchten van de schepping (Rom. 8:22). Deze zondige geneigdheid heft echter de verantwoordelijkheid om daartegen te strijden, niet op. Als de binnenste cirkel wordt hersteld door persoonlijke geloofskennis, krijgt de mens het juiste zicht op de schepping en het schepsel terug (zie Spr. 12:10 ‘De rechtvaardige kent het leven van zijn beesten’).

Kennis verwerven kan niet losgemaakt worden van ons mens-zijn. Denken is een activiteit van de hele mens en dient het leven van dat mens-zijn op aarde. Ook daarom kan kennis niet losgemaakt worden van relaties. Kennis verwerven kan nooit een doel in zichzelf worden.

Alleen wanneer kennis ten dienste gesteld wordt van ons relationeel bestaan, kan ze tot haar recht komen. Daarbij gaat het allereerst om de relatie tot God en vervolgens om onze relatie tot de medemens. Daarom zegt de Bijbel: de vreze des Heeren is het *beginsel* der wijsheid.

Wijsheid is in de Bijbel niet primair ‘veel weten’, maar het integreren en gebruiken van onze kennis ten nutte van de A(a)nder. Wie God kent als de Schepper en Onderhouder, als de Wetgever en als Degene Die het leven van mensen en de geschiedenis van de schepping in Zijn hand heeft, zal daardoor oog hebben voor samenhangen en verbanden. Zo geeft de vreze des Heeren de ware wijsheid, een openheid voor het omgaan met mensen en dingen.

Structuren

De verbanden waarin mensen door deze relaties gesteld zijn, zijn niet vrijblijvend. Met elkaar vormen ze instituten, structuren, die onmisbaar zijn. De waarde van deze structuren bestaat ondermeer in het opvoeden, vormen en toerusten van jonge mensen, zodanig dat ze door Gods genade aan het genoemde doel gaan beantwoorden.

Eén zo’n structuur is de Kerk van alle tijden en plaatsen, waar de christelijke gemeente een gestalte van is. Dat is geen menselijke instelling, maar de gemeente die Christus tot het eeuwige leven verkoren heeft en die Hij tot aan het einde der wereld vergadert, beschermt en onderhoudt (Heid. Cat. vr. 54). Deze Kerk vormt het hart van de wereldgeschiedenis.

Andere structuren, van lagere orde maar wel van zeer groot belang, zijn het gezin en het onderwijs. Het gezin is de kleinste or-

ganische eenheid van de maatschappij en net als het onderwijs is het de plaats waar aan kinderen en jongeren de inzettingen des Heeren worden overgedragen: ‘En gij zult ze uw kinderen inscherpen...’ (Deut. 6:7).

Onlosmakelijk onderdeel van deze instituten zijn de onderlinge *verhoudingen* daarbinnen (ambtsdrager-gemeentelid, ouder-kind, docent-leerling): die zijn van essentieel belang voor het goed functioneren van de instituten.

Referentiekader

De bovengenoemde structuren in de samenleving kunnen alleen dan goed functioneren en verhouden zich onderling alleen dan goed als er sprake is van een algemeen aanvaard referentiekader. In de postmoderne samenleving is het gemeenschappelijke referentiekader echter langzamerhand verloren gegaan. Er is geen gezamenlijke ethische horizon meer, het transcendente heeft plaatsgemaakt voor een autonome ordening.

In zijn *Bronnen van het zelf* spreekt de filosoof Charles Taylor over hyperwaarden: het geloof in God is een hyperwaarde waar alle andere waarden aan ondergeschikt zijn. Dat besef is echter weggevallen, waardoor er nieuwe hyperwaarden ontstaan, zoals respect en tolerantie. Die hyperwaarden krijgen echter een horizontale invulling en kunnen relatief gemakkelijk ingewisseld worden voor andere.

Netwerksamenleving

De netwerksamenleving als sociale structuur heeft, zoals hierboven aangegeven, zijn wortels in de schepping. Door de eeuwen heen zijn er allerlei sociale verbanden en netwerken geweest die een belangrijke rol hebben gespeeld, niet alleen wat betreft maatschappelijke cohesie, maar ook als beschermende schil voor de christelijke gemeente. Sterker nog, de eerste christenen en de vroege kerk werden aanvankelijk juist zichtbaar in de vorm van netwerken.

De netwerksamenleving van de 21e eeuw vertoont echter een aantal nieuwe kenmerken en heeft een geheel ander karakter gekregen. Allereerst was er de secularisatie die de ontzuiling met zich meebracht. De hiërarchie, de sociale controle en het delen van waarden in de zuil zijn verdwenen. Daarmee zijn mensen individuen geworden die los komen te staan van de hierboven genoemde, in de schepping gelegde structuren. De verhoudingen zijn losser, vrijblijvender, gedeeltelijk en tijdelijk; de vraagstelling is vaak: 'Wat heb ik eraan?' We spreken wel van 'multiple belonging', het zich verbonden weten bij meerdere tradities of stromingen.

We bevinden ons daardoor in een tijd met veel bedreigingen. Deze manier van samenleven heeft ontegenzeggelijk consequenties voor onze manier van denken en lijkt daarmee meer dan vroeger vatbaar te zijn voor demonische aansturing. Dit betekent echter niet dat we ons moeten laten beheersen door angst of het hoofd moeten laten hangen. We mogen zoeken naar mogelijkheden en openingen in het omgaan met deze netwerksamenleving.

Virtuele globalisering

Daarnaast zijn er de technische ontwikkelingen (multimedia) die de wereld kleiner hebben gemaakt. Door de veelheid aan sterke prikkels is de beleving van dingen intenser. Bovendien spelen deze media in op de rol van het individu. Er is een stortvloed aan (ge-linkte) informatie en te beschikken over deze informatie betekent macht hebben. Dat laatste is zeker niet nieuw, maar door moderne media ontstaat een virtuele globalisering die tot heel andere machtsverhoudingen kan leiden dan de traditionele (zie bv. Wiki-leaks, Arabische lente).

Ontwikkelingen kunnen door dit alles snel verlopen volgens nieuwe dynamieken en (virtuele) ordeningen, waardoor er nieuwe vormen van 'in- en uitsluiting, achterstanden en ongelijkheden kunnen ontstaan' (http://www.zoutenpeper.nl/de_netwerksamenleving.htm).

Belangrijk punt van aandacht voor ons is dat door de relativering van het grote algemeen geldende verhaal de unieke waarheid ter discussie wordt gesteld. Er zijn binnen de netwerksamenleving meer zingevende perspectieven die allemaal gelijk zijn. Relativisme leidt ertoe dat men in het horizontale blijft hangen en blokkeert de dialoog (zie hoofdstuk 3) die tot de unieke waarheid kan brengen.

Onopgeefbaar

De netwerksamenleving veroorzaakt dus spanningen die invloed hebben op de eerder genoemde structuren van kerk, gezin en onderwijs en de relaties die daarbinnen bestaan. Tegelijkertijd geldt dat ook christenen die deze structuren in ere willen houden tot op zekere hoogte deel uitmaken van de netwerksamenleving en daar ook gebruik van maken.

Het tegengaan van de negatieve aspecten van de netwerksamenleving dient daarom zorgvuldig, evenwichtig en goed onderbouwd te gebeuren, maar tegelijkertijd ook duidelijk en radicaal. De vraag die daaraan voorafgaat, is welke aspecten uit de genoemde relaties en structuren voor christenen onopgeefbaar zijn. Daarmee wordt tegelijkertijd duidelijk welke aspecten tot de middelmatige zaken behoren. Als dat helder is, volgt de vraag welke acties ondernomen kunnen worden als blijkt dat de onopgeefbare relaties en structuren toch aangetast worden.

Tot de onopgeefbare zaken behoren:

- het gezag van Gods Woord: God proclameert Zich in Zijn Woord en de Bijbel is dus Gods onfeilbaar Woord, heilig en canoniek (art. 5 NGB).
- de inhoud van onze belijdenis, zoals die in drie Formulieren van Eenheid wordt beschreven en als het goed is in het hart wordt beleefd. Voor de kern van deze formulieren wordt wel eens verwezen naar Genesis 3, Johannes 3 en Romeinen 3.

Uit Gods Woord en de belijdenisgeschriften volgen ook andere onopgeefbare zaken:

- de functie van de ambten:

- ambten zijn door God gegeven opdat alle dingen goed en ordelijk verlopen (art. 30 NGB)
- het gezag van ambtsdragers

- het christelijke gezinsleven, waartoe onder meer behoort:

- een Bijbelse leefwijze wat betreft seksualiteit, zowel binnen als buiten het huwelijk
- rust, ruimte voor stilte, meditatie en huisgodsdienst
- geborgenheid, onderlinge liefde, trouw

- de christelijke opvoeding, waarin plaats moet zijn voor:

- het overdragen van Bijbelkennis, waarden en normen aan een volgende generatie
- gewetensvorming
- identificatiefiguren, de voorbeeldfunctie van ouders, docenten en ambtsdragers
- huisgodsdienst, kinderen brengen in de tegenwoordigheid van de hoge en heilige God

- de praktijk van het christelijke leven, die onder meer bestaat uit:

- hartelijke bekering, de vreze des Heeren en een haten en vlieden van de zonde
- vreemdelingschap
- rentmeesterschap
- verantwoordelijkheid
- liefde

- het uitdragen en verdedigen van Bijbelse waarheden in de samenleving, door:

- christelijk leven
- apologetiek
- zending

HOOFDSTUK 2

Hoe communiceer ik met onze jongeren?

Een vraag die veel opvoeders en mede-opvoeders in reformato-
rische kring bezighoudt, betreft de communicatie met jongeren.
Begrippen als ‘bereikbaarheid’ en ‘vasthouden’ spelen daarbij een
rol. Waar komt die vraag vandaan en hoe gaan we ermee om?

Omdat communicatie altijd ergens over gaat, is het van belang
dat we in deze paragraaf niet alleen kijken naar de technische
kant van communicatie, maar ook een drietal belangrijke as-
pecten noemen die tot communicatieproblemen kunnen leiden.
Naast deze drie punten, met elk een aanbeveling, volgt een aantal
meer algemene aandachtspunten.

Bij het lezen van dit hoofdstuk kan de indruk ontstaan dat we be-
zig zijn met een maakbaar product. Als we maar op deze manier
communiceren, komt het wel goed. Op grond van de Bijbel en uit
ervaring weten we dat dit niet zo is. Ook in dit opzicht zijn we
afhankelijk van de zegen van de Heere.

De wederkerige herkenbaarheid is verminderd

De premoderne tijd had een statisch karakter. Je zou kunnen
zeggen dat het leven als het ware ‘voorgeprogrammeerd’ was (J.
Dohmen). Er was geen belangrijk onderscheid tussen de ervarin-
gen van de ouderen en die van de jongeren. De continuïteit in de
samenleving en dus de wederkerige herkenbaarheid tussen oude-
ren en jongeren waren groot. Om die reden waren er geen echte
problemen met communicatie.

Het feit dat nagedacht en gesproken wordt over communicatie
tussen ouderen en jongeren, geeft aan dat de denk- en leefwereld
van (mede)opvoeders en hen die opgevoed en gevormd worden,

niet meer identiek zijn. Als ouderen in de communicatie met jongeren het denken en het gedrag van de eigen generatie als norm stellen, blokkeert de communicatie. De herkenbaarheid ontbreekt en dus haken jongeren af.

Aanbeveling 1: Het is van belang dat ouderen in de communicatie met jongeren zich realiseren dat er een nieuwe maatschappelijke werkelijkheid is.

Nadenken over zingeving is van belang

Een tweede punt is dat sterker dan in het verleden reflexiviteit onderdeel uitmaakt van de communicatie. Dit hangt samen met de twijfel van velen die veroorzaakt wordt doordat mensen grotendeels losgeweekt worden uit traditionele gewoonten. De zekerheden die eerder sturing en vastheid gaven, zijn grotendeels verdwenen. Daar zijn geen nieuwe zekerheden voor in de plaats gekomen. Communicatie heeft daardoor meer de vorm gekregen van een zoektocht: ‘Wat is waardevol voor mij, hoe moet ik hiermee omgaan? Hoe geef ik mijn leven inhoud?’ Daarbij kan sprake zijn van wederkerigheid. Ook ouderen zitten regelmatig met vragen en dilemma’s. Het is goed om die met jongeren te delen. Het zoektocht karakter van communicatie komt niet overeen met een al te grote stelligheid van de kant van de opvoeder. Het dichttimmeren van een gesprek is een groot risico.

Aanbeveling 2: Het is van belang dat ouderen actief op de vragen van jongeren in gaan. Tijdens gesprekken moet met tact gezocht worden naar de balans tussen duidelijkheid en kaders aan de ene kant en ruimte geven aan de andere kant.

Het gevoel is dominant

Het gevoel is een belangrijke inspiratiebron geworden. Tevens

is het een nieuwe norm. Rationele overwegingen en doorredeneren vanuit een bepaald principieel uitgangspunt, spelen in het alledaagse leven van veel jongeren een minder grote rol. De uitspraak ‘Het voelt goed’ is vaak het einde aan alle tegenspraak. Dit betekent echter niet dat jongeren niet graag zouden redeneren. Maar dat redeneren wordt vooral gekenmerkt door individuele gevoelens en ervaringen. Dit is een vorm van expressie die het leven vormgeeft en voor velen een uiting is van de drang naar individualiteit en authenticiteit.

Aanbeveling 3: Om effectief te communiceren met jongeren moeten ouderen zich bewust zijn van de dominantie van het gevoel als inspiratiebron. Dit betekent dat het communiceren louter op basis van rationele argumenten leidt tot een niet (volledig)verstaan van elkaar. Mensen communiceren in dat geval vanuit een verschillend referentiekader waardoor herkenning ontbreekt.

Aandachtspunten bij communicatie

Uit bovenstaande aspecten vloeien de volgende aandachtspunten voort die voor de communicatie met jongeren van belang zijn.

1. Bron en bronnen

Bij inspiratie horen bronnen. Het aantal bronnen waaruit geput kan worden, is de laatste decennia geweldig toegenomen. Wat is de waarde van die vele bronnen? Wat is de enige Bron die houvast geeft te midden van de onzekerheden die het leven van iedere mens kenmerken? De Bijbel is niet gelijkwaardig aan de vele andere inspiratiebronnen. In dat Boek openbaart de levende God Zichzelf en daarom heeft de Bijbel absoluut gezag. In de communicatie

met jongeren is het belangrijk om het daarover te hebben. Dit hangt samen met het zoektocht karakter en de keuzebiografie. De persoon van de (mede)opvoeder is bij deze aspecten van doorslaggevende aard.

Vragen als: ‘Hoe ga ik met de Bijbel om? Wat betekent die voor mij? Welke plaats heeft die in mijn leven?’ zijn van betekenis voor jongeren en ouderen. Jongeren zijn op zoek naar authentieke voorbeelden die leven vanuit op de Bijbel gegrond zijnde drijfveren.

2. *Empathisch luisteren*

Invoelend luisteren betekent dat we moeten luisteren naar vragen die jongeren stellen, die dus bij hen leven. Deze vorm van luisteren is totaal verschillend van selectief, oplossingsgericht of zogenaamd luisteren. Luisteren is niet hetzelfde als zwijgen of niet praten. Het is een actieve bezigheid die in de eerste plaats gericht is op het horen van wat iemand bezighoudt. Vervolgens kan er door de opvoeder meegedacht en richting gegeven worden.

3. *Pure relaties*

De keuzebiografie, die de standaardlevensloop grotendeels vervangen heeft, leidt regelmatig tot het stellen van vragen of de goede dingen worden gedaan, of de juiste keuzes worden gemaakt. Bij pure relaties is er een intieme ander die ondersteunt, bevestigt, jouw ‘lot’ volgt en je identiteit mede ontwikkelt. Bij communicatie op dit niveau is vertrouwen een eerste voorwaarde. Een tweede is het vermogen om buiten de kaders van de eigen generatie te stappen.

4. *Zingeving*

Communicatie moet niet blijven steken in vrijblijvendheid. Jongeren hebben behoefte aan voorbeeldfiguren die kunnen inspireren op het gebied van zingeving. Voorbeeldfiguren moeten het vermogen hebben om vanuit de eigen ervaring en overtuiging richting te geven aan jongeren die in een andere context opgroeien dan waarin zij zelf gevormd zijn. Daarbij is de vraag die bij de communicatie door opvoeders regelmatig gesteld moet worden: Wat is essentieel?

5. *Communicatiemiddelen*

Jongeren communiceren op tal van manieren. De sociale media zijn bij hen populair en maken onderdeel uit van hun lifestyle. Een sms'je, een mailtje, een krabbel op Hyves, een boodschap op Facebook: het zijn allerlei manieren om op een snelle manier met elkaar om te gaan. Het is de vraag of (mede)opvoeders kennis hebben en ook gebruik moeten maken van al die moderne communicatiemiddelen. Het zich openstellen voor die media maakt een (mede)opvoeder toegankelijk. Hij oefent op deze manier invloed uit. Dat is de ene kant. De andere kant is dat het intermenselijke contact van aangezicht tot aangezicht de voorkeur verdient.

Wel kan hier onderscheid gemaakt worden tussen kringen van (mede)opvoeders. Als bijvoorbeeld een catechisant een vraag wil stellen aan zijn of haar catechiseermeester, ligt het anders dan wanneer een kind een vraag heeft aan zijn of haar ouders. In het eerste geval is de mail een laagdrempelig middel, in het tweede geval zou

het te denken geven wanneer een thuiswonende jongere via mail of msn met de ouders zou communiceren. Een andere overweging is dat er onderdelen van de sociale media zo doordrenkt zijn van het moderne levensgevoel, dat gebruik daarvan op gespannen voet kan staan met de Bijbelse waarden die als uitgangspunt gelden. In dat opzicht is het een uiting van het voorbeeldpersoon-zijn als een (mede)opvoeder niet van alle communicatiemiddelen gebruik maakt.

Samenvattend: de drie genoemde aspecten en de vijf aandachtspunten vormen een coherent geheel dat vaardigheden van (mede)opvoeders vraagt. Tegelijkertijd is het communiceren vanuit deze invalshoek betekenisvol, zowel voor jongeren als voor ouderen. Zo is er sprake van wederkerigheid.

HOOFDSTUK 3

De taak van opvoeders

Hoe kunnen opvoeders in deze tijd de onopgeefbare thema's uit hoofdstuk 1 van deze brochure handen en voeten geven? Zoals eerder beschreven staan Anno Domini 2011 gezin, kerk en onderwijs onder invloed van een samenleving die continu in beweging is. Alles verandert, niets lijkt onaantastbaar. Ook huwelijk en gezin niet. Juist omdat de invloed van buiten naar binnen sterker is dan ooit, hebben opvoeders de taak in gezin, kerk en school van binnen naar buiten te denken en te werken. Niet de omgeving moet ons denken en gedrag sturen, maar de Bijbel moet het kompas zijn dat ons leven en dat van onze jongeren richting geeft. De overdracht van onopgeefbare zaken van geslacht op geslacht is immers levensnoodzakelijk? Er zijn voldoende handboeken geschreven over de Bijbelse opvoeding. Deze paragraaf spitst een en ander toe op de vormgeving van deze opvoeding in de huidige tijd.

Tijd en aandacht: belangrijke randvoorwaarden

Allereerst is het nodig om in de opvoeding rustmomenten te creëren met en voor elkaar. De versnelling van het leven gaat onverminderd door en de stortvloed aan prikkels door de media is onophoudelijk. Daarom is het des te meer noodzakelijk om te kiezen voor momenten van stilte en van aandacht voor elkaar.

Deze rust is nodig om God, de Schepper en Onderhouder van ons leven te zoeken (gebed en overdenking). God spreekt meestal in de stilte. Hij kan de onrust van het menselijk hart doorbreken, want voor Hem is niets onmogelijk. Zijn gewone weg is dat Hij mensen in de stilte brengt en daar tot hun ziel spreekt (denk aan Abraham, Samuël, Elia). De Heere Jezus Zelf ging tijdens Zijn

omwandeling op aarde van tijd tot tijd in de stilte om alleen te zijn met Zijn Vader (Matth. 14:13). Ook tot Zijn discipelen zei Hij dat ze rust moesten nemen (Mark. 6:31): ‘En Hij zeide tot hen: Komt gijlieden in een woeste plaats hier alleen, en rust een weinig. Want er waren velen, die kwamen en die gingen, en zij hadden zelfs geen gelegen tijd om te eten.’ Deze broodnodige rust is geen wereldmijding zonder meer, maar is juist gericht op het gehoorzamen aan en leven naar Gods stem.

Daarnaast is rust en tijd nodig voor het aandachtig horen van elkaars stemmen. Voor wezenlijk contact tussen gezinsleden is het nodig om bewust te kiezen voor samenzijn en bewust niet in te gaan op prikkels die de omgeving op hen afzendt. Dat vraagt om het goede voorbeeld van de ouders. De rinkelende telefoon kan zomaar de avondmaaltijd verstoren. Vader hoeft echter niet per se bereikbaar te zijn onder het avondeten.

De jonge mens wordt in de eerste plaats gevormd door zijn vader en moeder. Zij zijn als zodanig onvervangbaar. Door elkaar aan te zien en naar elkaar te luisteren met het hart ontstaat er verbinding, ontwikkelt de jongere zich en komt iedereen tot zijn bestemming. Tijd geeft ruimte om ons te binden aan mensen (relatie), maar ook aan de omgeving c.q. schepping. Tijd geven aan mensen en dingen geeft ook een basis om de werkelijkheid in haar samenhang te zien en niet als een verzameling losse waarnemingen.

Tenslotte is het van belang dat ouders samen of apart tijd nemen om hun kinderen te leren verstaan wat hun levensroeping is, om hen te leren bewuste keuzes te maken en om om te gaan met mensen in hun (digitale) omgeving; vooral omdat structuren en verbanden in deze tijd snel wijzigen en veel minder voorspelbaar zijn dan ooit.

Dialogoog: een goede vormgeving

Zowel in de Oudheid als in het Oude en Nieuwe Testament is

gebruik gemaakt van een betrokken wijze van leren. Er was in de eerste plaats natuurlijk oog voor een onopgeefbaar geheel van zaken die overgedragen moesten worden (Ps. 78). We kunnen spreken van een goddelijke opdracht (Deut. 6:7-9).

De manier waarop dat gebeurde was vaak die van vraag en antwoord. Denk aan de stenen bij Jericho, denk aan de jaarlijkse Paasmaaltijd. Vaders moesten hun kinderen in vraag en antwoord leren wat de betekenis van deze dingen was (zie als voorbeeld ook Ps. 34:12-15). Ook de prediking van de Heere Jezus in het Nieuwe Testament wordt gekenmerkt door vraag en antwoord (Joh. 3 en 4). Kinderen en leerlingen moesten ingewijd worden in de geheimen van het leven. Met het oog daarop was de dialoog een geschikte manier om de overdracht te laten landen in het hart van de jeugd of de leerling. Tegenwoordig vindt overdracht soms in de omgekeerde richting plaats: jongeren leggen ouderen de werking van bijvoorbeeld de computer of de mobiele telefoon uit. Sommige opvoeders ervaren dit als zeer onwenselijk. Daarom kiezen zij voor een strakke manier van overdracht alsof de dialoog een moderne en af te wijzen manier van opvoeden en onderwijzen is. De inhoud van de overdracht heeft betrekking op de werkelijkheid, die door de Schepper voorgegeven is. Die staat vast. Als zodanig hebben ouderen een belangrijke en onopgeefbare taak. In de vorm van de overdracht ligt echter een bepaalde vorm van gelijkheid: de dialoog in de Bijbel is de overdracht van de onderwijzende mens (die dan ook leert) op de lerende mens, die ingewijd wordt in wat er echt toe doet in het leven. De leeftijd en het karakter van de jongere spelen hierbij wel een rol. De oudere gaat het voortdurende gesprek met de opvoeding aan en loopt mee op zijn levensweg. De mate van sturing verschilt per kind en per leeftijd.

Het grote doel: antwoord op de vraag waartoe ik op aarde ben?
Deze tijd kent zijn weerga niet als het gaat om de informatie-

explosie en de snelheid van het leven. Kostte het een eeuw geleden nog zeker enkele weken om een reis om de aarde te maken, nu is dat nog geen twee dagen. Tegenwoordig worden er 168 miljoen e-mails en 10.000 tweets per minuut verzonden. De externe wereld rondom de mens komt haast geen seconde tot stilte en stilstand. Het gaat daarbij niet alleen om informatie in woorden, maar ook om talloze beelden via iPhones en computers. Het kan jongeren en ouderen zomaar afleiden van de meest wezenlijke vraag die er is: waarom ben ik hier op aarde? Wat is mijn levensroeping? Hoe krijgt God de eer in mijn leven?

Er zijn zoveel mogelijkheden, dat kiezen een zaak zou kunnen worden van het afstrepen van externe mogelijkheden, die zich aan ons opdringen. Omdat die externe mogelijkheden zo talrijk zijn, zal de vraag naar de levensroeping en het ontwikkelen van de gegeven talenten nog meer een plaats in de opvoeding moeten krijgen. Een gerichte focus op wat iemand als levensopdracht heeft (1 Kor. 7:17 met kanttekening) is immers niet afhankelijk van het beroep van vader of moeder, ook niet van wat de omgeving opdringt, maar van waartoe iemand geroepen is.

Goede steun: regelmaat, structuur en regels

Wat niet het hoofddoel is, maar wel helpen kan, is om het leven te ordenen door een heilzame regelmaat. God heeft het voorbeeld gegeven in de manier waarop Hij in een week tijd de wereld schiep (avond/morgen, rustdag). Dit voorbeeldige ritme behoedt de mens voor het onophoudelijk slaven en sloven en is goed voor lichaam en geest.

Het jongere kind zal baat hebben bij regels, het oudere vooral bij het leren zien van de zin van regelmaat en het toepassen hiervan in het eigen leven. Voor beide groepen geldt dat ritme en regels ruimte bieden waarbinnen het kind en de jonge mens groeien kan. Een dergelijke vorm van houvast leert hen zich bewust te worden van de menselijke maat.

HOOFDSTUK 4

Het eigene van jongeren in deze tijd

Het Sociaal Cultureel Planbureau typeerde in *Sociaal en Cultureel Rapport 2004* de maatschappelijke processen in de huidige cultuur met 5 I's:

1. *Individualisering* – meer keuzevrijheid voor het individu, minder afhankelijkheid
2. *Informalisering* – lossere verbanden van maatschappelijke verbanden, opkomst van netwerkorganisaties, vermindering van gezag en autoriteiten
3. *Internationalisering* – migratiebewegingen, mondiale economie, Europese integratie, internationale cultuur
4. *Intensivering* – hoge waardering van beleving en gevoel, behoefte aan variatie en verandering
5. *Informatisering* – verandering van communicatie en interactie door opkomst van ICT, automatisering

Aan de hand van bovenstaande indeling is een korte typering gegeven van de huidige jeugdcultuur en het effect daarvan op reformatorische jongeren. Telkens is ook gezocht naar een positieve kant c.q. een mogelijkheid die een maatschappelijk proces biedt. Er kunnen in deze tekst termen en namen voorkomen die voor opvoeders niet direct herkenbaar zijn. Dit biedt een goede gelegenheid om met jongeren in gesprek te raken. Zij zullen meestal wel weten waarover het gaat en anders weten zij zeker wegen om erachter te komen. Dat kan een heel leerzaam proces zijn.

Individualisering

In de huidige cultuur staat zelfontplooiing centraal. Andere men-

sen en verbanden zijn bruikbaar, zolang ze mij daarin behulpzaam zijn. Het individu is uitgangspunt geworden. Moderne media stimuleren daarin enorm. Hyves, Facebook, MSN, Twitter en smartphones zoals de iPhone zijn volledig gericht op de ontwikkeling van het individu.

Daarbij is er een sterke focus op het uiterlijk, de buitenkant: in kleding, haardracht en gadgets mag je jezelf onderscheiden, maar richt je je toch ook op rolmodellen in de media. De vraag: Hoe kom ik over? is erg belangrijk. Minder oog is er voor het eigen (innerlijk) welzijn. Dit leidt nogal eens tot schulden, schooluitval, overmatig alcoholgebruik, soms drugs, seksuele experimenten en een toename van de jeugdzorg. De populariteit van een TV-serie als 'Oh Oh Cherso' is een voorbeeld van doorgesloten individualisering (en intensivering).

Door de nadruk op het individu is er minder oog voor de maatschappij en het (wereldwijde) milieu. Individualisering leidt tot zelfingenomenheid: Wie maakt me wat? Ik geef mijn eigen leven vorm, volgens mijn eigen keuzes. Wetteloosheid ligt op de loer. Zinloos geweld en geweld tegen politie-, brandweer- en ambulancepersoneel zijn voorbeelden hiervan.

De cultuur van zelfontplooiing beïnvloedt ook reformatorische jongeren. Eigen mening en eigen keuzes staan centraal. Sociale verbanden als de kerk en de vereniging zijn minder vanzelfsprekend geworden, zeker als het om dogma's, tradities en regels gaat. Als ik het niet vind in de eigen gemeente, zoek ik het ergens anders. Dit verklaart voor een deel de belangstelling voor interkerkelijke verbanden.

Via allerlei (sociale) media profileren onze jongeren zichzelf en staan ze in een bijna open verbinding met de wereld. Qua kleding en haarstijl, zonnebrillen en dergelijke doen veel van onze jongeren niet onder voor film- en showsterren als Brad Pitt en Paris Hilton.

Mogelijkheid: Individualisering geeft ruimte aan een eigen gezinscultuur en eigen persoonlijke keuzes tegen de stroom in. Als individu, maar vooral als schepsel van God en als lid van Zijn gemeente, ben je van waarde.

Informalisering

Gezagsverhoudingen zijn genivelleerd. Automatisch gezag omdat je dominee, dokter, directeur of politieagent bent, is niet meer aan de orde. Het milieu waaruit je komt is niet meer zo belangrijk. Het gaat er meer om wie en hoe je bent. Instituten als kerk, school, maatschappelijke organisaties en jeugdbonden verliezen steeds meer hun relevantie. Door hun formele (gezags)structuren zijn ze niet aantrekkelijk meer. Waardering wordt niet bepaald door feiten of tradities, maar door wat anderen ervan vinden. Respect, 'uitgedeeld' via sociale netwerken, is veel belangrijker dan eerbied. Kritiek wordt heel normaal gevonden en wordt op een open, onbevangen manier geventileerd.

Nieuwe ontwikkelingen of ontdekkingen bespreek ik niet met mijn vader of moeder, maar met vrienden of via mijn netwerken. Mensen sluiten zich aan bij netwerken waarin iedereen gelijk is en er weinig verplichtingen zijn. Binding wordt bepaald door de relevantie van wat geboden wordt. Vorming vindt lang niet alleen meer plaats in gezin, kerk en school. Er is weinig houvast door het wegvallen van structuren. Veel jongeren ervaren gebrek aan geborgenheid.

Het netwerk van reformatorische jongeren beperkt zich niet meer tot de eigen kring, maar door participatie in verschillende, vaak digitale netwerken hebben ze contacten en verbanden dwars door structuren en instituten heen. Hun ouders, docenten en ambtsdragers boeten in aan gezag. Er ontstaan nieuwe netwerken waarin jongeren participeren, los van (of: dwars door) de kerkelijke structuren waarin ze een plaats hebben gekregen. De mening van

vrienden, bekenden of willekeurige beoordelaars op internet telt (soms) zwaarder. Op fora heeft degene die de grootste woorden gebruikt veelal het laatste woord.

Mogelijkheid: Kerk, gezin en school kunnen en willen de geborgenheid bieden, die jongeren kunnen kwijtraken in informele netwerken. Structuur en gezag bieden veiligheid en geborgenheid.

Internationalisering

De wereld is een dorp geworden. Niet alleen door media die de wereld digitaal ontsluiten, maar ook door de sterk verbeterde communicatie, meer welvaart en afhankelijkheid van de wereldwijde economie. Er valt veel te ontdekken!

Internationaal terrorisme, extremistische moslims, een instabiele wereldeconomie, natuurrampen in andere delen van de wereld en wereldwijde milieuproblematiek geven een onveilig gevoel. Daarnaast groeien jongeren op in een multiculturele samenleving. Dit wakkert nationalistische gevoelens aan, maar doet ook kennismaken met andere culturen. Veel jongeren doen internationale ervaring op door vakantie en stage. Dat verbreedt, verrijkt, maar relativeert ook. De eigen cultuur, met eigen tradities, komt onder druk te staan.

Reformatorische jongeren doen volop mee aan deze internationalisering. De moderne media brengen de wereld dichtbij, uitwisselingsprogramma's en internationalisering van het onderwijs stimuleren internationale contacten en ontmoetingen, (eigen) vakanties beperken zich niet meer tot de Benelux. Ook (andere vormen van) geloof(sbeleving) worden sneller internationaal uitgewisseld. Denk aan internationale sprekers bij Heart Cry.

Mogelijkheid: Betrokkenheid op een wereld in nood. Wereldwijd lijden christenen onder vervolging en verdrukking. Dit komt dichterbij dan ooit.

Intensivering

De huidige belevingscultuur is intens geworden: snel, turbulent, prikkelend, overweldigend. Het beeld – en steeds minder het woord – heeft daarin een grote plaats. Jongeren en ouderen genieten veelal van die wereld. Hartstocht en spanning zijn sleutelwoorden. Door de hoge waardering van het eigen gevoel, leidt intensivering tot hedonisme: genot als het hoogste goed. Genieten wat er te genieten valt, levend van kick naar kick, ‘I want it all and I want it now’, ‘living to the max’, waarbij eigen beleving en emotie centraal staan, van museum tot kerk.

Een extreem voorbeeld is de fascinatie voor zoiets als ‘New kids (on the Block)’. Een groep (foute) Brabantse hangjongeren gaat zich te buiten aan grof geweld, vloeken, perversie, seks, absurd gedrag. Maar ook gewonere dingen hebben met deze intensivering te maken: telkens een nieuw mobieltje, steeds grotere beeldschermen, het kijken van speelfilms en filmpjes op YouTube, het spelen van steeds realistischer games, de steeds extremere uitjes (bv. doordeeweeks skiën in Zoetermeer), meer en extremere vakanties, bungeejumpen enzovoort. Geld is vaak niet het probleem.

De hoge waardering van het eigen gevoel gaat gepaard met een hoge waardering van seks(ualiteit) en lichamelijkeheid. Er wordt wel gesproken over de pornificatie van de samenleving. Relaties hebben een hoog emotioneel karakter. Zolang het goed voelt, is een relatie prima, maar anders wordt het tijd voor een ander. Een waarde als trouw lijkt volledig buiten beeld te raken.

Websites als GeenStijl (grof, tendentiekus, ongefundeerd, nodeloos kwetsend), TV-zenders als BNN en sterren als Britney Spears en Lady Gaga zijn exponenten van de hedonistische cultuur. Het einde van het trieste leven van Amy Winehouse laat de keerzijde zien van de intensivering van het leven.

Veel reformatorische jongeren kennen de exponenten van de hedonistische levensstijl en worden er onwillekeurig door beïnvloed. Je merkt het aan hun taal, kleding en mediagebruik. Ze

worden daarin niet zelden voorgegaan door hun ouders, zij het dat het bij hen vooral draait om huizen, auto's, interieurs, kleding en vakanties. En terwijl de jongeren door deze hedonistische levensstijl zo worden beïnvloed, is er onder hen veel onkunde over seksualiteit in Bijbels licht, en veel kennis over – en helaas vaak ook veel ervaring met – seks.

Aan de ene kant genieten reformatorische jongeren volop van de intensivering van de samenleving. Ze leven van het ene hoogtepunt naar het andere. Aan de andere kant zie je ook vermoeidheid ontstaan. Veel jongeren worstelen met de elkaar steeds sneller opvolgende kicks en prikkels. Ze vluchten erin weg, maar het geeft ook gevoelens van gebrek aan geborgenheid, vermoeidheid en verlorenheid. De extra moeilijkheid daarbij is dat veel ouders worstelen met hetzelfde probleem... Wie steunt dan onze jongeren?

Mogelijkheid: We hebben jongeren veel te bieden. En ze hebben het meer nodig dan ooit:

- Gemeenschap tegenover eenzaamheid
- Een veilige haven tegenover gebrek aan geborgenheid
- Rust in Christus (Komt herwaarts tot Mij...) tegenover het juk van de gejaagdheid en de daarmee gepaard gaande vermoeidheid
- Het aanbod van het Evangelie tegenover hun verlorenheid

Informatisering

De ontwikkelingen in de ICT volgen elkaar nog steeds onverminderd snel op. Nieuwe generaties zijn always online. Via smartphones is de grens tussen stand-alone en internet-online niet meer relevant. Kennis en wijsheid maken plaats voor informatiebeschikbaarheid. Alles is hier en nu op te zoeken; iedereen is overal

te bereiken. Onze hersenen schijnen zich aan deze nieuwe leefwijze aan te passen. De consequenties daarvan worden verschillend beoordeeld. Iemand als Nicholas Carr stelt dat we daardoor steeds dommer worden. Andere onderzoeken zien juist kansen die benut moeten worden. De integratie van media maakt niet alleen dat jongeren altijd online zijn, maar zorgt ook voor een onontkoombaar web en daarmee voor voortdurende onrust.

Informatisering is de katalysator van de andere vier I's, zeker in de gereformeerde gezindte. Door de nieuwe media is de moderne cultuur dichterbij dan ooit. Daardoor heeft een inhaalslag plaats. De grens met de wereld is vaag geworden, waardoor jongeren niet ontkomen aan verwereldlijking. Jongeren maken via nu.nl, YouTube en profielsites kennis met de werken van het vlees (Gal. 5:19-21).

Mogelijkheid: Een digitaal medium werkt over het algemeen drempelverlagend in het leggen van het contact. Ook zijn jongeren vaak opener als ze benaderd worden via een medium. Nieuwe media kunnen een middel zijn om de eerste contacten met hen te leggen, in hun leefwereld. Voor echt contact is een duurzame relatie onmisbaar.

HOOFDSTUK 5

Verwerking

Inleiding

Wellicht heeft u zich bij het lezen van deze brochure de vraag gesteld: ‘En wat nu?’ Een begrijpelijke vraag. De praktijk van de opvoeding is immers weerbarstig. En wat zo mooi op papier staat, gaat in werkelijkheid nogal eens anders.

Daarom is het belangrijk dat de inhoud van deze brochure ook praktisch verwerkt wordt. Daar wordt in dit deel van de brochure aandacht aan besteed. U krijgt hier ideeën aangereikt om de inhoud van de brochure praktisch te overdenken en te verwerken. Om de verbinding met de praktijk te vergemakkelijken zijn concrete voorbeelden toegevoegd die als uitgangspunt kunnen dienen voor gesprek en reflectie. Weest u daarbij bewust dat het voorbeelden zijn, zoals deze binnen onze gezindte regelmatig voorkomen. Ze houden ons als het ware een spiegel voor. U kijkt er in, denkt er over na en vormt u een mening. Dat kan herkenning opleveren maar evenzeer leiden tot een ander standpunt. Dat is ook de bedoeling van de voorbeelden; ze willen niet een bepaalde richting opsturen, maar gesprek op gang brengen.

Het is de bedoeling dat deze brochure op verschillende niveaus gebruikt gaat worden. Dat kan thuis in het gezin, binnen de kerkenraad en tijdens de directie- of teamvergadering op school.

Zo kunt u ervoor kiezen eerst de inhoudelijke bijdragen te lezen en te bespreken. Vandaaruit kunt u dit praktijkdeel bij de hand nemen en vanuit de inhoudelijke bijdragen reflecteren op de voorbeelden. Om het gesprek hierover te vergemakkelijken zijn enkele praktische vragen toegevoegd waarover u met elkaar kunt spreken. U leest dit bij de Algemene aanwijzingen.

Bent u meer praktijkgericht, of wilt u bijvoorbeeld iets met jongeren bespreken, dan kunt u bij de voorbeelden beginnen. Wilt u alsnog verdieping aanbrengen, dan gaat u vanuit het voorbeeld naar het bijbehorende hoofdstuk uit de brochure en leest u daar meer over de achtergronden. Ook hier helpen eenvoudige ideeën u om samen het gesprek aan te gaan. Dit leest u bij het gedeelte Aan de slag met de inhoud en de praktijk.

Algemene aanwijzingen

Lees de brochure per hoofdstuk door en stel u de volgende vragen:

- Wanneer u de inhoud van de hoofdstukken spiegelt aan wat de Bijbel ons leert, hoe verhouden beide zich dan tot elkaar en wat zijn voor u onopgeefbare zaken?
- Wat merkt u van de gesignaleerde ontwikkelingen binnen uw gezin, school of kerkelijke gemeente?
- Hoe waardeert u de inhoud van de brochure?
- Waar herkent u zich in en waarom?
- Waar denkt u anders over en waarom?
- Waar zou de inhoud van deze brochure praktisch toe moeten leiden?
- Wat heeft u zelf nodig om op te voeden in deze tijd?
- Wat wilt u voor en met jongeren doen?

Aan de slag met de inhoud en de praktijk

Voor ouders

Lees samen of met andere ouders de hoofdstukken uit deze brochure.

- Bespreek met elkaar wat u herkent.
- Waar en hoe helpt de inhoud van deze brochure u bij het nadenken over uw eigen opvoedingsvragen?

Voor ouders en kinderen

Spreek als ouders met uw kinderen over de hoofdstukken uit deze brochure.

- Vraag uw kinderen of en hoe ze zich erin herkennen.
- Neem de Bijbel bij de hand en zoek samen naar voorbeelden die inzicht geven hoe als christen in een moderne samenleving een eigen plaats in te nemen.

Praktijkvoorbeelden

Lees onderstaande praktijkvoorbeelden met uw kinderen of met andere ouders.

- Ga over de inhoud in gesprek:
 - o In hoeverre herkent u het voorbeeld?
 - o Hoe waardeert u de geschetste situatie?
 - o Hoe staat u er zelf in?
 - o Hoe helpt de inhoud van deze brochure om dit voorbeeld te begrijpen en er mee om te gaan?

1. De netwerksamenleving

Het was een fijn bezoek geweest. De hele dag was oma op de verjaardag van haar kleindochter, die 16 was geworden. Toch had oma bij vlagen het gevoel dat ze in een ‘andere wereld’ leeft. Op zeker moment zat het hele huis vol vriendinnen. Er werd gezellig

gepraat, maar ondertussen zat de helft met haar mobiel te spelen. ‘Smartphones zijn dat, oma.’ ‘Wat doe je daar dan allemaal mee?’, had oma gevraagd. ‘Nou, van alles. Gewoon leuk een beetje sms’en, een spelletje doen, een beetje muziek luisteren of soms internetten. Makkelijk hoor, dat internetten. Je kijkt gewoon even op de site van je busmaatschappij wanneer je bus gaat en..., dan weet je het.’

‘Dat je daar niet dol van wordt’, had oma nog gezegd. Maar nee, daar was geen sprake van. Natuurlijk niet, iedereen doet het toch. ‘t Is gewoon makkelijk, oma.’

Samen hadden oma en haar kleindochter er nog om gelachen. Toch loop oma echt niet achter voor haar leeftijd. Ze heeft ook een mobiel, maar alleen om bereikbaar te zijn voor de kinderen. Een computer heeft ze ook. Maar: ‘een beetje e-mailen, telebankieren en soms een keer skypen met de kinderen in het buitenland is voor mij genoeg, hoor.’

Kleindochter gaf oma een complimentje. ‘Nou, u doet het toch maar. Er zijn genoeg mensen die d’r nog minder van weten dan u.’ Oma glimlachte, dat was haar ook wel bekend.

De avond was nog niet voorbij of de eerste ‘krabbels’ verschenen op de Hyves-pagina van de vrienden. ‘Vanavond bij... geweest. Was leuk, hoor.’ Toch was niet iedereen even trouw meer in het bijhouden van z’n pagina. Werd het niet een beetje kinderachtig en tijd voor een volwassener medium? Facebook ofzo? Geleidelijk switchte de groep naar dit nieuwe medium. De discussies, in het begin, met ouders en vrienden over wat je er nu wel of niet op zet zwakten snel af. Zelfs het argument dat sociale media soms wel erg ver gaan met het volgen van de gebruikers had nauwelijks effect. ‘We doen toch niets bijzonders? Wat moeten ze er eigenlijk mee? Nee, dat valt heus wel mee hoor.’

Voor de nieuwe generatie is het geen vraag meer. Ze weten niet beter dan dat de digitale wereld intensief met hun dagelijks leven verweven is. Thuis, op school, op het werk, op vakantie, bijna

overall wordt de netwerksamenleving zichtbaar. Je moet immers online zijn, anders mis je je vrienden, kun je je opdrachten niet inleveren, kun je je toetsuitslagen niet bekijken en ga zo maar door. Oma wist niet zo precies wat ze ervan denken moest. Iedere tijd heeft zo z'n eigen ontwikkeling, dat begreep ze ook wel. 'Maar toch is er iets aan het veranderen', had ze bedacht. 'Het is zo onrustig. Alles gaat maar vlug, vlug, even dit en even dat. Het grijpt je hele leven beet.'

Over de jongelui geen kwaad woord. Ze waren allerhartelijkst voor oma en maakten graag een praatje met haar. 'Nee, ze zijn zeker niet minder vriendelijk dan vroeger. Eerder zijn ze opener dan in de tijd toen ik of mijn kinderen jong waren.' Toen liet oma het maar even rusten. Ze kwam er niet echt uit. 'God heeft gewild dat deze kinderen nu leven', zei ze. 'Hij weet ervan.' Dat gaf rust.

2. Communicatie tussen ouders en jongeren

'Tja, pa. Dat kun je nu zo wel zeggen, maar zo simpel als u denkt dat het is, is het echt niet, hoor.' Marijke sputterde duidelijk tegen. Ze houdt van haar vader, maar soms vindt ze hem zo kortzichtig dat ze het liefst weg zou lopen en haar eigen zin doen.

Luisteren vindt Kees, de vader van Marijke, best lastig. 'Ze heeft ook iedere keer wat. Dan vindt ze het internetfilter te streng, dan wil ze met vrienden een DVD kijken die ik twijfelachtig vindt en nu zegt ze weer dat ze met haar vrienden uit wil en pas na twaalfen thuiskomt.'

Kees is iemand van duidelijke regels. Die hadden ze vroeger bij hem thuis ook. Natuurlijk glipten hij en z'n broers er wel eens onderuit, maar toch was het duidelijk. Toen Kees en Martine trouwden en er kinderen kwamen, had hij zich voorgenomen om net als z'n ouders duidelijke regels te stellen.

Nu, heel wat jaren later, komt Kees er achter dat regels stellen

nog niet zo eenvoudig is. Marijke is van de drie kinderen wel het meest uitgesproken in wat ze ervan vindt.

‘U moet eens leren luisteren’, had ze laatst tegen haar vader gezegd. ‘U denkt maar dat u alles zo goed weet, maar dat is echt niet zo.’ Kees was best een beetje geschrokken. Eerlijk gezegd heeft Marijke ook wel een beetje gelijk. Natuurlijk weet hij alles ook niet zo precies. ‘Maar als ik maar duidelijk ben, komt het vast goed.’ Dat is wat Kees zich al heel wat keren voorgehouden had. En nu? Bij Marijke lijkt het niet echt te werken. Kees piekert er best regelmatig over.

‘Bij Jos, daar luisteren ze tenminste’, had Marijke gezegd. ‘Dan ga je maar eens met Jos z’n vader praten. Dan kom je er wel achter dat het ook heus wel anders kan.’

Met Martine had Kees zijn zorgen over de discussies met Marijke gedeeld. ‘Misschien moet je inderdaad eens met Jos zijn vader praten’, had Martine gezegd. Zelf vindt ze Kees soms ook wel wat te strak naar de kinderen. ‘Het is immers geven en nemen?’, zo deden haar ouders het vroeger ook.

Op een avond zitten Kees en Bas, de vader van Jos, bij elkaar aan tafel. Samen spreken ze over hun kinderen en wat hen bezighoudt. Het was voor Kees best een drempel om op Bas af te stappen. ‘Wat zou ‘ie denken?’ Eenmaal aan tafel merkt hij er niets meer van. Hij praat honderduit. Wat hem opvalt is dat Bas zo attent luistert. Hij helpt Kees ook verder met vragen als: ‘Waarom vind je dat dan zo?’ en: ‘Wat doe je dan en waarom?’ De meest confronterende vraag voor Kees is of hij weet waarom Marijke kritisch is. ‘Heb je dat wel eens gevraagd en het geduld opgebracht écht naar haar te luisteren?’

Met een hoofd vol gedachten gaat Kees aan het eind van de avond naar huis. ‘Het moet anders. Eerst luisteren en niet gelijk met mijn mening komen. Dat zal nog niet meevallen. Maar het gaat om Marijke, mijn kind!’

Het duurt niet lang of Marijke staat opnieuw tegenover Kees.

‘Waarom niet?’, klinkt het bekende weerwoord. Kees kijkt haar aan, van binnen voelt hij het borrelen, maar hij denkt aan het gesprek met Bas. ‘Marijke, ik begrijp je niet goed. Wat wil je nu precies? Help me eens even?’

Marijke kijkt verbaasd. Dit had ze niet verwacht. Kees pakt een stoel en gaat erbij zitten. ‘Vertel nu eens’, zegt hij. Voorzichtig komt Marijke voor de dag. ‘Ze had zo gedacht dat...’

Voor kerkenraden

Lees als kerkenraad de hoofdstukken uit deze brochure.

- Bespreek met elkaar wat u herkent.
- Waar en hoe helpt de inhoud van deze brochure u om te begrijpen in welke tijd de jongeren van uw gemeente leven?

Kerkbode

- Bespreek de inhoud van de brochure in de kerkbode.

Gemeenteavond

- Organiseer een of meerdere gemeenteavonden over de inhoud van deze brochure.
- Neem contact op met de landelijke jeugdbonden. Deze geven materiaal uit dat te maken heeft met de thema’s van deze brochure en verzorgen ook gemeenteavonden.
- Zet met behulp van uw jeugdbond een vragenlijst uit onder jongeren en hun ouders en ga na hoe binnen uw gemeente over de in deze brochure genoemde thema’s wordt gedacht. Aan de hand van de resultaten van het onderzoek kunt u een of meerdere gemeenteavonden houden voor ouders.
- Stel tijdens een gemeenteavond de inhoud van een hoofdstuk aan de orde. Maak een aantal vragen en/of stellingen en bespreek deze in kleine groepen.

-
- Als er bij uw kerkgenootschap geen jeugdbond is, kunt u als kerkenraad natuurlijk toch een activiteit ontplooiën zoals vermeld is, eventueel samen met kerkenraden van naburige gemeenten. De jeugdbonden van andere kerken zijn bereid om u adviezen te geven. U kunt ook in gesprek gaan met een of meer leden van de netwerkgroep Refojongeren.

Huisbezoek

- Stel de inhoud van de brochure aan de orde tijdens de huisbezoeken.
- Stel tijdens de zondagse eredienst thema's uit de brochure aan de orde en geef aan dat dit ook tijdens huisbezoeken aan de orde zal komen.
- Bespreek onderdelen van de brochure tijdens de huisbezoeken en laat de brochure in de gezinnen achter.

Catechisatie

- Stel de inhoud van de brochure tijdens de catechisatielessen aan de orde.

Praktijkvoorbeeld

Lees het praktijkvoorbeeld binnen de kerkenraad:

- Ga over de inhoud in gesprek
 - o In hoeverre herkent u het voorbeeld?
 - o Hoe waardeert u de geschetste situatie?
 - o Hoe staat u er zelf in?
 - o Hoe helpt de inhoud van deze brochure u beter te begrijpen hoe jongeren en kerk door middel van de catechese op elkaar betrokken kunnen zijn?

Lees het praktijkvoorbeeld op de catechisatie of tijdens huisbezoek:

- Ga in gesprek over wat wel/geen herkenning geeft.

-
- Bespreek waar jongeren behoefte aan hebben en spiegel dat aan de plaats die de catechisatie binnen de gemeente inneemt.

3. *De jeugd in de kerk*

‘Ouderling Van Dongen is een prima vent. Die snapt tenminste wat ons bezig houdt. Op z’n tijd maakt hij een geintje en je leert ook nog wat van hem. Weet je? Als ‘ie dingen zegt dan heb je echt het idee dat hij precies weet hoe het in elkaar zit. Eigenlijk denkt ‘ie net als wij. En wat het mooie is? Klieren doet haast niemand, iedereen heeft gewoon z’n bijbel bij zich en we zijn gewoon eerbiedig.’

Met een plof gooit André z’n catechisatieschrift op de keukentafel. Dit is wat hij ervan vindt. Als het zo blijft wil hij volgende keer best weer naar de ‘Cat’. Z’n moeder Elise hoort het aan. Ze is blij dat André gegaan is. ‘Als het weer net zo gaat als vorig jaar, dan ga ik niet meer’, had hij gezegd. En als Elise eerlijk is kan ze het ook wel een beetje begrijpen. André zat in een hele grote groep, de dominee was al wat ouder en deed het nog net als vroeger. ‘Een aardige man overigens.’ Daar was André het wel mee eens. ‘Als ‘ie iets vertelt uit z’n eigen leven is iedereen stil en onder de indruk. Dat zijn de mooiste momenten. Maar dat gaat natuurlijk ook niet elke keer. Er moet ook nog wat geleerd worden.’

En aan dat laatste schortte het een beetje. Dominee behandelde trouw het boekje, overhoorde vragen, legde dingen uit, beantwoordde vragen, maar het viel niet mee om echt contact te krijgen met de jongelui. ‘Ja, zo even persoonlijk bij het naar binnen gaan of bij het verlaten van het catechisatielokaal. Dan heb je kort contact.’ Dominee worstelt er soms best mee. Het is zijn opdracht de geloofsleer van de kerk over te dragen. Door de jaren heen ziet hij de jongelui veranderen. ‘Ze kunnen minder makkelijk luisteren dan vroeger, dat is wel duidelijk. Minder betrokken zijn ze niet, wel anders. Praktischer zijn ze, ze willen weten wat je er

aan hebt, wat je er mee kunt. Maar ja, dat is bij de geloofsleer van de kerk nu eenmaal niet altijd aan de orde.' Het is voor dominee best een spanningsveld. 'Wat leren ze eigenlijk?' en 'Doe ik het wel goed?' Vragen die hem bezighouden, maar waar de catechisanten en hun ouders geen weet van hebben. 'Het voelt soms best eenzaam.'

Ouderling Van Dongen doet het anders. Toen hem gevraagd werd catechisatie te geven had hij aangegeven het niet te zien zitten om met grote groepen te werken. Uit ervaring weet hij dat dat niet zo goed werkt. Ook wilde hij de jongelui meer betrekken bij de inhoud van de catechese, meer gesprek, samen nadenken en vooral samen zoeken naar praktische toepassingen.

Toen Van Dongen het gezegd had werd het stil in de kerkenraads-kamer. Ieder had zo z'n eigen gedachten. 'Laten we toch oppassen met al dat gedoe', had er een gezegd. 'Altijd maar aanpassen leidt tot niets. Het wordt er alleen maar oppervlakkiger door.' Anderen, met jonge kinderen, waren iets voorzichtiger. 'Maar als ik thuis soms hoor wat ze van de catechisatie vinden, vind ik het ook wel lastig hoor. Het is nu eenmaal niet meer net als vroeger.' Er werd lang over gesproken, er ging zelfs een seizoen overheen voor Van Dongen toestemming kreeg het iets anders aan te pakken. Ook vanuit de gemeente kwam er kritiek. 'Moest dat nu zo nodig?' Elise, de moeder van André, hoorde daar ook bij. Natuurlijk zag ze wel dat André met tegenzin naar de catechisatie ging. Maar of het zo moest als Van Dongen voorstelde, wist ze zo net nog niet.

Toch is André enthousiast thuis gekomen. Die kleine overzichtelijke groepen bevallen hem best. Eigenlijk doet Van Dongen het niet veel anders dan de dominee. Het zijn dezelfde vragen en André moet ze leren ook. 'Hij belt je ouders op als je het niet doet, heeft 'ie gezegd.' Van Dongen zorgt wel voor meer gesprek. Lange monologen probeert hij te vermijden en regelmatig heeft hij van die directe vragen: 'Schrijf eens op: Wat zou je zeggen

wanneer een moslim of een Jood tegen je zegt dat God helemaal geen Zoon kan hebben? En neem er dan gelijk artikel 8 uit de Nederlandse geloofsbelijdenis bij.’

Wat Van Dongen ook iets anders doet, is het benaderen van de jongelui. Dat heeft natuurlijk niets met de inhoud te maken, maar wel met gevoel voor betrokkenheid. Van iedere jongere heeft van Dongen een klein dossier aangelegd met persoonlijke aantekeningen. Dat helpt hem te onthouden wat de betreffende jongere bezighoudt. Eigenlijk niets bijzonders, gewoon een paar notities waar je een andere keer nog eens op terug kunt komen. ‘Dan zijn ze best verrast dat je nog weet wat ze toen vroegen. En wat dacht je wanneer je soms in je gebed aan iemand aandacht geeft? Wel even wennen in het begin, maar denk erom dat ze het waarderen.’ En wat tegenwoordig nieuw is? Van Dongen stuurt al zijn catechisanten een uur van te voren een sms’je en een e-mail. Dan kan niemand zeggen dat hij het niet wist.

’t Is mooi dat het kan, maar feitelijk zijn het maar bijzaken. Zo denkt Elise er ook over. ‘Het gaat om de inhoud. En vooralsnog leert André geen andere dingen dan vroeger.’ Maar dat is ook heel Van Dongens bedoeling niet.

Jongelui hebben, ondanks alle vluchtigheid en de contacten die ze hebben via sociale media, in het bijzonder wanneer het over de wezenlijke zaken gaat behoefte aan echt contact. Ze hebben behoefte om zich gezien en gekend te weten, om even bij elkaar naar binnen, in het hart, te kijken. En daar horen ook het hart van de dominee of de ouderling bij.

Ondertussen zitten zowel de dominee als Van Dongen achter hun bureau. Beiden bereiden ze hun lessen voor. Als ze klaar zijn met voorbereiden vouwen ze hun handen: ‘Ik leg de namen van mijn kinderen in Uw handen...’

Op één bureau ligt een schrift met aantekeningen, achter iedere naam staat iets. ‘André, niet vergeten. Hij staat op de grens.’ Of Elise, André’s moeder, het ook weet...?

Voor scholen

Hieronder volgen enkele stellingen of vragen die besproken kunnen worden binnen uw afdeling of team:

- Ouders zeggen vaak dat de school het beter moet doen, scholen vinden dat ouders hun taak serieuzer moeten nemen. Wie heeft er gelijk? Hoe is dit dilemma op te lossen?
- Is het curriculum van de vakken voldoende toegesneden op de leefwereld van moderne jongeren of vindt u dat niet nodig? Waarom wel/niet?
- Bespreek de stelling: Elke tijd heeft zijn problemen gehad. Deze tijd verschilt daarin niet. Deze tijd biedt eigenlijk juist veel mooie kansen om jongeren op te voeden.
- Is uw school voldoende in dialoog met de kerk en met de ouders? Spreekt u op uw school over jongeren of ook met jongeren?
- Op welke manier hebben de hoofdstukken 2, 3 en 4 van de brochure concreet vorm gekregen in de dagelijkse lespraktijk van uw school?
- Bespreek de stelling: Communicatie met jongeren is vooral een zaak van inscherpen en kennis overdragen.

Voor het jeugdwerk

Bespreek als leiders van de plaatselijke jeugdvereniging de inhoud van de brochure en stem met de kerkenraad af wat er door zowel kerkenraad als jeugdwerkers gedaan kan worden naar de jongeren van de gemeente toe.

- Organiseer een gezamenlijke start van het verenigingsseizoen en stel de inhoud of delen van de brochure aan de orde.
- Stel de inhoud van de brochure af op de jaarkalender van de gemeente. Stel regelmatig iets aan de orde. Overleg met de kerkenraad of er iets in de kerkbode besproken kan worden en welke mogelijkheden er zijn om er in de gezinnen, op de catechisatie en in het jeugdwerk aandacht aan te geven.

-
- Neem contact op met de landelijke jeugdbonden. Deze geven materiaal uit dat te maken heeft met de thema's van deze brochure en verzorgen ook gemeenteavonden.
 - Zorg ervoor dat de jeugdvereniging geen los eiland is voor de jongeren, maar zoek als leiders van een jeugdvereniging contact met (groot)ouders. Dit kan door hen te betrekken bij de invulling van het programma voor een avond over bijvoorbeeld de opvoeding. Daarnaast is het goed om het jaarprogramma, bijvoorbeeld via de kerkbode, te delen met de ouders.

Praktijkvoorbeeld(en)

Lees het praktijkvoorbeeld met uw jeugdwerkers:

- Ga over de inhoud in gesprek
 - o In hoeverre herkent u het voorbeeld?
 - o Hoe waardeert u de geschetste situatie?
 - o Hoe zou u het aangepakt hebben?
 - o Hoe helpt de inhoud van deze brochure u beter te begrijpen hoe jongeren en kerk door middel van het jeugdwerk op elkaar betrokken kunnen zijn?

4. *Jeugdwerk / de taak van opvoeders / communicatie met jongeren*

Het werd stil in de -16 groep. Hannah was nog maar kort op de JV. Aanwezig was ze ook. Ze was al 15, sprankelend en aantrekkelijk om te zien. De jongens vonden haar wel wat, daar hoefde je geen psycholoog voor te zijn. Maar nu was iedereen toch wel een beetje geschokt. 'Is het erg wanneer je uh, uh met iemand naar bed gegaan bent?' had ze gevraagd.

De leidinggevende kende Hannah nauwelijks, ze was amper vijf keer geweest. 'Tja', reageerde hij, 'Nee, uh, als christen kan dat ei-

genlijk niet. Daar is de Bijbel wel duidelijk over.' Maar, zo haastte hij zich, 'd'r staat in de Bijbel ook een mooi verhaal over een overspelige vrouw die bij de Heere Jezus gebracht werd. Weet je wat Hij toen zei?' Hannah friemelde een beetje, anderen keken een beetje sluiks, het voelde voor iedereen een beetje ongemakkelijk. 'Wie zonder zonde is werpe de eerste steen.' De volgende keer was Hannah er niet bij, daarna ook niet meer. Het was over. Langzaam was Hannah weggeglip. 's Avonds zocht ze vrienden op uit de buurt, de meesten waren niet van de kerk. Zaterdagavond een keertje stappen en nog een keertje, zo simpel was het gegaan. En toen de meiden uit de kerk vroegen: 'Ga eens mee naar de JV?' was ze de beroerdste niet. Ze kwam en... ging. De lokroep van de vrienden uit de buurt was sterker, daar vond ze meer erkenning. Hoe kon het toch zo gaan?

Ze was gedoopt, er was voor haar gebeden, de leidinggevende op de JV had aandoenlijk z'n best gedaan. En toch... Hannah had wel relaties, maar wie had oog voor wat haar diep vanbinnen bezighield? Met wie kon ze haar vragen delen? Het was de meesten ontgaan. En toen ze de bewuste vraag stelde... was er menselijkerwijze geen weg meer terug.

5. Jeugdwerk / de taak van opvoeders / communicatie met jongeren

Wim was 17 jaar. Z'n broer had de kerk al de rug toegekeerd. Al dat gezeur over regels en dat gepraat van de mensen was broer Kees de neus uitgekomen. Wim was het eigenlijk wel met Kees eens. Hij begon op de JV te spijbelen. Op een dag sprak Jan Willem, de leidinggevende, Wim aan. Hij wist dat Wim graag schaatste en skeelerde, dat deed Jan Willem ook graag. 'Wim, ik ga vrijdagavond skeeleren, ga je mee?' Van het een kwam het ander, en onderweg praatte Wim honderduit over wat hem dwars zat. Het ging over mensen en de kerk, over God en over Wim en Jan Willem zelf. Jan Willem luisterde veel en Wim ontdekte dat

Jan Willem niet alleen serieus, maar ook nog eens heel sportief was. Misschien had z'n broer Kees toch niet helemaal gelijk met z'n gemopper op de kerk. Wim bleef, deed belijdenis en is nu een meelevend lid van de gemeente.

Menselijkerwijs was Jan Willem het vangnet waarin Wim bleef haken. Uiteindelijk gaat God met ieder mens zijn weg, de persoonlijke levensweg. Op die weg mag u als leidinggevende een stukje meelopen. Dat vraagt verantwoordelijkheid, wat mag u toevoegen aan de levens van jonge mensen, hoe kijkt u naar hen en wat doet u om de relaties te onderhouden?

HOOFDSTUK 6

Wat nu?

Een zekere verlegenheid hebben we allemaal. Onze samenleving is voortdurend in beweging. Vaststaande normen en waarden waren voor ons als ouders wel makkelijk. Daardoor hebben we de veranderingen voor een groot deel niet doordacht, maar afgewezen. Wij hebben het merg van het Evangelie losgelaten en de gewetens van onze kinderen willen vormen met randzaken. Daar ligt schuld. En de Heere stapt nooit over de schuld heen. Hier past de oproep: Bekeert u! Wie als ouder schuldenaar wordt voor God, laat zijn kind zien dat hij steeds weer het bloed van Christus nodig heeft. Wij moeten terug naar het onopgeefbare. Wat ik niet kan missen voor de poorten van de dood, kan ik nu evenmin missen! Weten mijn kinderen dat? In onze verlegenheid hoeven wij niet te wanhopen, want Christus is Zelf de Doorbreker (Micha 2). Hij gaat door.

Dat ontslaat ons niet van onze plicht. Wij blijven ten volle verantwoordelijk. Niet in de minste plaats door onze doopbelofte. Onze kinderen behoren Hem toe krachtens schepping en verbond. De regen en de wasdom komt van de Heere, maar zou daarom de boer niet zaaien? Nee, we moeten geen wereldse middelen gebruiken. Het Woord van God moet weer open in onze gezinnen. We moeten het met onze kinderen niet hebben over vorming en toerusting, maar over de rechtvaardiging van de goddeloze. Christus is geen opdrachtgever, maar Zaligmaker! Laten wij de noodzaak van wedergeboorte niet overslaan.

Heeft de Bijbel gezag in ons leven, dan zijn wij leesbare brieven. Wordt in onze gezinnen gemerkt dat niemand zo gelukkig is als een kind van God? Het grote gevaar dat onze gezindte heeft ge-

troffen is dat wij van de wereld zijn geworden. Of leven wij als ouders ons nageslacht voor als gasten en vreemdelingen op deze aarde? Zien onze kinderen dat het dienen van de levende God offers vraagt én dat die offers gebracht kunnen worden door het zicht op de toekomstige heerlijkheid? Dikwijls baart het Bijbel-lezen van onze kinderen grote zorgen. Echter, als zij de Bijbel niet of nauwelijks opendoen, worden zij dan met het Woord van God geconfronteerd door onze Bijbelse levenswandel?

Het Woord (weer) open in onze gezinnen, kan als er een band en open sfeer is in onze huizen. Is er wezenlijke aandacht voor elkaar? Hebben wij als ouders kennis van de leefwereld van onze jongeren? Als wij geen belangstelling hebben voor en kennis van hun leefwereld, kunnen wij ten diepste ook niet ingaan op de vragen die er leven.

Daarnaast is het van belang dat de huisgodsdienst een centrale plaats heeft in onze gezinnen. Te denken valt aan gezamenlijk lezen, bidden en samen spreken over het gelezene. Oudere jeugd is daar soms moeilijk warm voor te krijgen. Van fundamenteel belang is het om de band te verstevigen door persoonlijke aandacht en in gesprekken onder vier ogen de Bijbelse waarheden als richtsnoer te noemen en te verduidelijken. Laten wij onze jongeren duidelijk aangeven dat de Heere door Zijn Woord ons wil leren waar het om gaat in het leven. Zo worden, onder Gods zegen, hun gewetens gevormd, opdat ze beseffen dat hun dagelijks leven een leven is voor Gods aangezicht.

Daarnaast mag in huis het ouderlijk gezag ook gelden met betrekking tot zaken die van ondergeschikt belang zijn. Geef dan wel eerlijk aan dat deze zaken met ouderlijk gezag te maken hebben en dat het welzijn van het kind wordt beoogd. In de huisgodsdienst is het in de eerste plaats van belang dat het om zaken gaat van eeuwigheidswaarde en daarom moet de verzoening door het kruis van Christus centraal staan.

En als we met onze kinderen niet meer over de Heere kunnen

spreken, blijft altijd de weg van het gebed over en blijft de mogelijkheid open om met de Heere over onze kinderen te spreken.

*Netwerkgroep reformatorische jongeren
aan het begin van de 21e eeuw*

Connected 24/7

*Omgaan met jongeren
in een netwerksamenleving*

